

Στο **πολύβουο ιστορικό κέντρο της Αθήνας**, στον όμορφο περίπατο της πεζοδρομημένης Ερμού, βρίσκεται ο αρχαιολογικός χώρος του Κεραμεικού και το μικρό, γοητευτικό μουσείο του. Το «*κάλλιστον προάστειον*» της πόλης, κατά τον Θουκυδίδη, παραμένει μια όαση γαλήνης και αναψυχής, έξω από την τύρβη της πόλης. Κάτω από πεύκα, κυπαρίσσια και λιόδεντρα, πλάι στα νερά του Ηριδανού, το σημαντικότερο αθηναϊκό νεκροταφείο φιλοξενεί τα αγγειοπλαστικά της αρχαιοελληνικής επιτύμβιας γλυπτικής των αρχαϊκών και κλασικών χρόνων, τα οποία μετουσιώνουν και εξιδανικεύουν το εφήμερο και το φθαρτό σε «*κλέος ἄφθιτον*» στους αιώνες.

Ο Κεραμεικός υπήρξε το σπουδαιότερο νεκροταφείο της αρχαίας πόλης, σε χρήση από την Προϊστορική περίοδο ως και την Ύστερη Αρχαιότητα και ταυτόχρονα ένα από τα σημαντικότερα κέντρα αγγειοπλαστικής και αγγειογραφίας του αρχαίου κόσμου. Εντός του περιφραγμένου αρχαιολογικού χώρου, διατηρείται σήμερα μικρότερο τμήμα του «Έσω» και μεγαλύτερο του «Έξω Κεραμεικού». Στο πρώτο αναπτυσσόταν η πόλη και οι συνοικίες της, με τις ιδιωτικές κατοικίες και τα δημόσια κτήρια. Στην περιοχή της υπαίθρου –εκτός των τειχών– υψώνονται επιτύμβια μνημεία Αθηναίων και σημαντικών ξένων, αλλά και ιερά και ένα δημόσιο λουτρό.

Ο αρχαιολογικός χώρος καλύπτει περίπου 40 στρέμματα και φιλοξενεί το καλύτερα διατηρημένο τμήμα του αρχαίου τείχους της Αθήνας, στην πορεία του οποίου ανοίγονται δύο από τις πιο μνημειώδεις πύλες, το Δίπυλον και η Ιερά Πύλη. Μέσω αυτών διέρχονταν κομβικές αρτηρίες, ο Δρόμος και η Ιερά Οδός που έβαινε παράλληλα με τον ποταμό Ηριδανό. Τόσο οι οδοί, όσο και η περιοχή γύρω από τις πύλες ήταν επίκεντρο έντονης καθημερινής δραστηριότητας. Σε ημέρες εορτών η αθηναϊκή πολιτεία τιμούσε στη θέση αυτή τους νεκρούς της με επιτάφιας λόγους και αγώνες που κατέληγαν μπροστά από το Δίπυλο και με λαμπρές γιορτές τους θεούς, ιδιαίτερα την πολιούχο θεά Αθηνά με την λαμπρή πομπή των Μεγάλων Παναθηναίων, που ετοιμαζόταν και ξεκινούσε από το Πομπείο, στον Έσω Κεραμεικό.

Ως **γκράφιτο** χαρακτηρίζεται κάθε σχέδιο, σημάδι ή άτεχνη επιγραφή που χαράσσεται ή ζωγραφίζεται πρόχειρα σε αρχιτεκτονήματα ή αντικείμενα από διάφορες ύλες. Μπορεί να είναι προσχεδιασμένο, αυθόρμητο ή αυθαίρετο και αποτελεί διαχρονική ανθρώπινη συνήθεια και τρόπο προσωπικής έκφρασης ή διαμαρτυρίας, σε αντιδιαστολή προς το προγραμματισμένο γράψιμο που είναι γνωστό ως επιγραφή. Τα αρχαία και παλαιότερα γκράφιτι που διατηρούνται πάνω σε μνημεία τυγχάνουν προστασίας από την Αρχαιολογική Υπηρεσία ως σημαντικές ιστορικές και αρχαιολογικές μαρτυρίες, ενώ τα σύγχρονα αντιμετωπίζονται ως φθορά και αισθητική αλλοίωση και οι συντηρητές τα απομακρύνουν άμεσα.

Στον Κεραμεικό διατηρούνται ορισμένα αρχαία γκράφιτι. Οι τοίχοι του Πομπείου, της ιδιωτικής οικίας «Υ» και του επιτύμβιου ναΐσκου του Διονυσίου από τον δήμο του Κολλυτού σώζουν χαράγματα που φωτίζουν την ιστορική διαδρομή και τη χρήση των συγκεκριμένων μνημείων. Παράλληλα με την αρχαιολογική μαρτυρία, πληροφορούμαστε για την ύπαρξη γραφημάτων στο Δίπυλο από τις γραπτές πηγές και συγκεκριμένα από τον Λουκιανό. Στο μουσείο του Κεραμεικού φιλοξενείται μια ενδεικτική συλλογή χαραγμάτων πάνω σε όστρακα οστρακισμού που απηχεί την άποψη του αθηναίου πολίτη απέναντι σε προσωπικότητες της πολιτικής ζωής στην Αθήνα του 5ου αι. π.Χ. ή αποτυπώνει πιο προσωπικά συναισθήματα και μηνύματα.

Το θέμα των Ευρωπαϊκών Ημερών Πολιτιστικής Κληρονομιάς για τη διετία 2015-16 «**Βία και ανεκτικότητα**» μας δίνει την ευκαιρία να συζητήσουμε για το διττό ρόλο του γκράφιτι, ως ιστορικής μαρτυρίας και έκφρασης, αλλά και ως φθοράς των μνημείων. Η δράση **Θ-ink** μας ξεναγεί στα μνημεία του Κεραμεικού με οδηγό τα αρχαία γκράφιτι. Παράλληλα, αναπτύσσεται ο προβληματισμός γύρω από τα σύγχρονα γκράφιτι που, ενώ πάνω στα μνημεία θεωρούνται «βία» και απομακρύνονται άμεσα ως φθορά, στο δημόσιο χώρο, κάποια από αυτά, αντιμετωπίζονται με «ανεκτικότητα» ως μορφή έκφρασης και -γιατί όχι;- τέχνης.

Σκέψου...

**Το γκράφιτι
ως ιστορική μαρτυρία
στα μνημεία του Κεραμεικού**

ΒΙΑ ΚΑΙ ΑΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ

Ευρώπη, μια κοινή κληρονομιά

**ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΗΜΕΡΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
2015-2016**

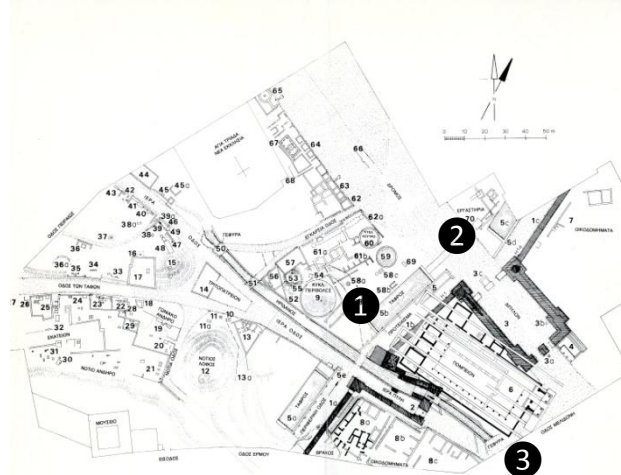
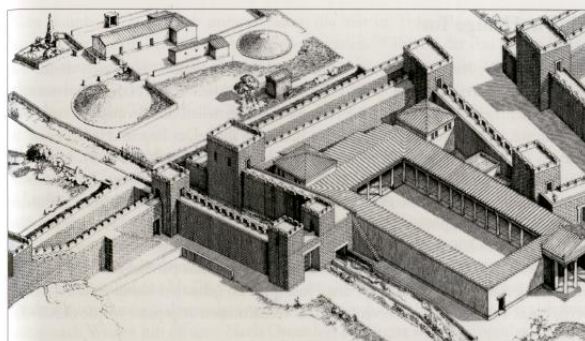
Περιηγηθείτε στον Κεραμεικό και ανακαλύψτε γκράφιτι διαφόρων εποχών. Καταγράψτε τα χαρακτηριστικά που τα καθιστούν πολύτιμες ιστορικές και αρχαιολογικές μαρτυρίες

❶ Όστρακα οστρακισμού, με εγχάρακτα ονόματα γνωστών Αθηναίων που υπέστησαν τη δοκιμασία του οστρακισμού κατά το β' τέταρτο του 5ου αι. π.Χ. Βρέθηκαν σε επίχωση της κοίτης του Ηριδανού ποταμού.

Τόσο ο Μεγακλής Ιπποκράτους (μέλος του γένους των Αλκμεωνιδών) [επάνω, αρ. ευρ. Ο 4116], όσο και ο Αριστείδης Λυσιμάχου [κάτω, αρ. ευρ. Ο 5432], καταγόμενοι από το Δήμο Αλωπεκής, οστρακίσθηκαν, ο πρώτος το 486 π.Χ. και ο δεύτερος το 482 π.Χ.

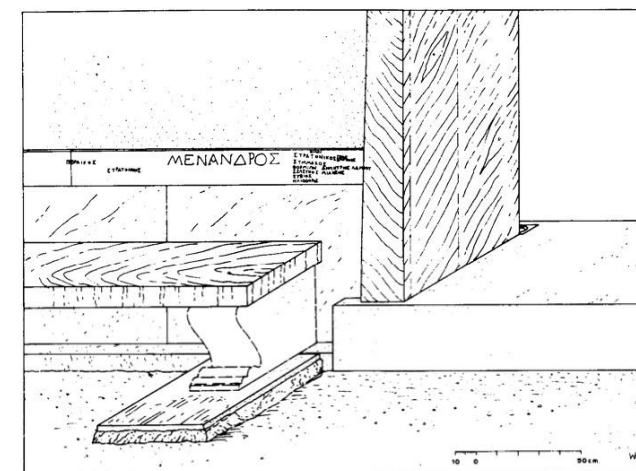
Το όνομα του Μεγακλή έχει χαραχθεί πάνω σε όστρακο ερυθρόμορφου κρατήρα σε δεύτερη χρήση. Σώζει τμήμα στρογγυλής ασπίδας με επίσημα κόρακος και ξίφος τα οποία πιθανώς ανήκουν σε παράσταση Αμαζονομαχίας του Ηρακλέους που αποδίδεται στο ζωγράφο του Κλεοφράδους.

European Heritage Days
Journées européennes
du patrimoine

❷ Η «οινοχόη του Διπύλου». ~ 730 π.Χ. Φέρει εγχάρακτη στον ώμο της την αρχαιότερη ελληνική επιγραφή – graffito γραμμένη επί ταιαί (δηλαδή από δεξιά προς τα αριστερά). Βρέθηκε τον προπερασμένο αιώνα σε λαθρανασκαφές στην περιοχή του Διπύλου στον Κεραμεικό.

❸ Μικρή θύρα στον ανατολικό τοίχο του Πομπείου με επιγραφές εφήβων και το όνομα του κωμικού ποιητή Μενάνδρου (αναπαράσταση W. Hoepfner)